

יט באלול תשע"ו
22 בספט' 2016

פסק דין

בענין:

(להלן: התובע)

נגד:

(להלן: הנתבע)

הצדדים קבלו את הח"מ (להלן: ביה"ד) כבוררים הן לדין והן לפשרה, וחתמו על הסכם בוררות כנדרש.

ביה"ד קיים דיון בנוכחות הצדדים. לביה"ד הוגשו כתבי טענות, ומסמכים שונים.

לא נפרט בפסה"ד את כל הטענות שנטענו בפנינו, ואת כל הראיות שהוגשו לנו. אלא רק את עיקרי הדברים.

העובדות:

- א. התובע עובד כמנעולן. הנתבע למד בכולל, ובהמשך למד לקראת תואר ראשון. שני הצדדים עלו ארצה (בזמנים שונים) מחו"ל. במהלך חדש אוגוסט 2015 בקש הנתבע מהתובע ללמד אותו את מקצוע ה"מנעולים".
- ב. התובע הסכים, תמורת עזרתו של הנתבע לתובע בעבודתו זו. הצדדים פעלו ע"פ הני"ל (לימוד תמורת עזרה) במשך כ-4 חדשים.
- ג. לקראת סוף שנת 2015 בקש התובע לקבל כסף עבור הלימוד הני"ל. הצדדים נעזרו ביועץ חיצוני, ובסופו של דבר נכרת הסכם בין הצדדים. ע"פ ההסכם: הנתבע ישלם לתובע סך

- 20,000 ₪. ¹ ויסייע לתובע בעבודתו, ואילו התובע ילמד את הנתבע את מקצוע ה"מנעולים". **ההסכם נותר בע"פ בלבד.** ²
- ד. לאחר הסיכום הנ"ל, פנה הנתבע בבקשה לתובע כי יפחית את שכה"ל ל-18,000 ₪. התובע הסכים. אולם לאחר זמן קצר, חזר בו מהסכמתו זו.
- ה. **אופי הלימוד** היה אמור להיות: הנתבע יצטרף לתובע בעבודתו, יסייע בידו, ותוך כדי כך, ילמד את המקצוע.
- ו. ההסכם כלל גם הגבלה על עיסוקו של הנתבע בתחום לימודו, למשך שנתיים, בבית שמש.
- ז. הנתבע שילם תשלום ראשון מתוך הנ"ל בסך 6,000 ₪ בסוף חודש דצמבר 2016.
- ח. שני התשלומים הבאים היו אמורים להיות בתאריכים: 01.03.2016 ו-01.07.2016.
- ט. במהלך חודש פברואר 2016 בקש הנתבע מהתובע להוריד את שכר הלימוד לגובה 12,000 ₪. התובע סירב.
- י. בחדש מרץ 2016 "נפרדו דרכיהם" של הצדדים. ³

הטענות:

- יא. **התובע דורש** לקבל את יתרת התשלום ע"פ ההסכם שביניהם בסך 14,000 ₪ + 250 ₪ אגרת ביה"ד.
- יב. **הנתבע טוען כי לא למד הרבה מהתובע.** ⁴ לטענתו (מתוך השוואה לתכני הקורס הנלמדים במוסדות המוכרים) היו מספר נושאים שהתובע כלל לא התייחס אליהם. למשל: פתיחת כספות, מנעולי רכב מתוצרת גרמניה, שלטים, קודנים, אימוביליזר, ועוד.
- יג. **יתר על כן, לדברי הנתבע,** הוא פנה בענין זה אל התובע, אולם התובע דחה אותו באמירת: נלמד על כך בעתיד. בכל אופן, **לדברי הנתבע, התובע הפר את ההסכם** בכך שלא לימד את הנתבע כראוי.
- יד. **הנתבע מציין** כי התברר לו שהתובע אינו מוסמך באופן רשמי למנעולן. ומכאן שההסכם בין הצדדים נכרת **מתוך הטעיה.** ⁵

¹ לדברי התובע, הוא התעניין אצל חבר מנעולן נוסף, והלה אמר לו שהמחיר המקובל ללימוד כנ"ל הינו בין 20,000 ל-30,000 ₪. עדות החבר לא נשמעה בפנינו. גם לא הוגשו מסמכים המאששים את המחיר הנ"ל.

² לדברי התובע, סוכם כי הנתבע יכין הסכם בכתב. אולם הוא לא עשה כן.

³ לדברי הנתבע בתחילת מרץ, לדברי התובע בסוף מרץ.

⁴ הנתבע ציין כי הוזמן גם לבית התובע למספר מפגשי לימוד תיאורטי.

⁵ לטענת הנתבע הן חוק החוזים (חלק כללי) והן חוק החוזים (תרופות בשל הפרת חוזה) מחייבים את הצדדים. גם מצד מנהג המדינה וגם ע"פ דין תורה (צויין לאג"מ חו"מ ב סב). צויין גם לשו"ע חו"מ סימן רלב.

- טו. **התובע משיב** כי מעולם לא הציג את עצמו כ"מנעולן רשמי", וכי אין חובת רישוי במקצוע זה.
- טז. **לטענת הנתבע**, ע"פ ההסכם ביניהם היה על התובע **לקרוא לנתבע** לעבוד עם התובע יותר פעמים מאשר בתקופה שקדמה להסכם. אולם התובע לא עשה כן.
- יז. **התובע משיב**, כי הוא **אכן קרא לנתבע** לבוא איתו לכל הפניות שהיו אליו. אולם בתקופה זו (לאחר ההסכם) היו לו פחות פניות.⁶ התובע מציין, כי היו מקרים בהם הנתבע התבקש לבוא אולם לא הגיע.
- יח. **עוד טוען הנתבע**, כי שכה"ל לקורס דומה במוסד מוכר הינו בין 5,500 ל- 10,000 ש"ח בלבד.
- יט. **התובע משיב**, כי הלימוד איתו באמצעות התנסות בשטח שווה הרבה יותר מכל קורס תיאורטי.
- כ. **לדברי הנתבע**, דובר כי התובע **יהפוך את הנתבע לשותף** בעסקי התובע, וכן כי התובע **יפנה אל הנתבע** לקוחות בכדי שהלה יטפל בהם בעצמו בכדי לרכוש נסיון ומוניטין. לטענת הנתבע, **התובע לא קיים את הנ"ל**.
- כא. בסופו של דבר **טוען הנתבע כי לא קיבל מהתובע שום הכשרה** שוות ערך בתחום הנ"ל.
- כב. אשר על כן, לטענת הנתבע, החוזה נכרת מתוך הטעיה, לא קויים ע"י התובע, וא"כ **הנתבע דורש לקבל את כספו (6,000 ₪) בחזרה**.
- כג. **התובע טוען**, כי בהחלט לימד את הנתבע, העלה את בטחונו העצמי ואת מיומנותיו.
- כד. **הנתבע מציין כי לא קיבל כל שכר עבור עבודתו** כעוזר לתובע. הנתבע מציין כי התובע חייב ע"פ חוק⁷ לשלם עבור עבודה זו. לטענתו כך גם הדין ע"פ ההלכה.⁸ אכן, הנתבע לא תבע שכר זה כתביעה עיקרית, אלא רק כטענת קיזוז למקרה שיחויב בתשלום המלא של הסכום הנתבע.⁹
- כה. **הנתבע** רואה תביעה זו כמיותרת לגמרי, ומבקש לקבל **הוצאות הגעה לדין**.¹⁰

דיון:

- כו. **אנו דוחים את טענת הנתבע בענין הטעיה**. התובע מעולם לא התיימר / לא הציג מצג שוא וכדו', כי הוא "מוסד לימודים". היה ברור לצדדים כי מדובר על לימוד בדרך של

⁶ לדברי התובע, בתקופה שלפני ההסכם, קרא התובע לנתבע ב-60% מהמקרים. ואילו לאחר ההסכם, קרא התובע לנתבע בכל המקרים.

⁷ חוק שכר מינימום.

⁸ ע"פ הכלל הכלל כמנהג המדינה. וכן ע"פ תשובת המהר"ם שהובאה בטור חו"מ סוסי" שלג'.

⁹ ע' למשל סעיף 39 לכתב ההגנה.

¹⁰ הנתבע מציין כי לא היה על הנתבע להגיע לבית הדין בבני ברק, וממילא אין לחייבו בהוצאות הנ"ל.

- "התמחות". הצטרפות של הנתבע לתובע במהלך עבודתו, לימוד ע"י צפיה והתנסות מלווה בהסברים. בוודאי לא על קורס מסודר, או ע"פ סיליבוס מרשים.
- כז. אכן התובע אמר לנתבע כי דרך לימוד זו עדיפה על פני לימוד קורס במוסד לימודי. זכותו לחשוב כך. ויש בזה גם הגיון מסוים. כמובן שניתן לחשוב להיפך, ואף בזה יש הגיון. אולם הטעיה אין כאן. הנתבע היה יכול להתייעץ בענין ולקבל החלטה מושכלת. ומשעה שהסכים, אין לו להלין על התובע.¹¹
- כח. **אנו דוחים גם את טענת הנתבע כי התובע הפר את ההסכם בכך שלא לימד את הנתבע כלום.** טענה זו לא הוכחה בפנינו. הרושם שלנו הוא כי התובע אכן הזמין את הנתבע להתלוות אליו, כפי שסכמו ביניהם.
- כט. אמנם ישנם נושאים בתחום המנעולים שהתובע לא לימד אותם (ע' לעיל סעיף ג'), אף לא התכוון ללמד, ואולי אינו יודע מספיק בנושאים אלו. אולם ע"פ אופי הלימוד שצויין לעיל, הציפייה ללימוד נושאים אלו במקרה שלפנינו אינה מבוססת.
- ל. אמנם ישנו פער בלתי מוסבר בין ציפיות הצדדים. בעוד שהנתבע חשב שהוא הופך להיות שותף של התובע, התובע ראה בו מתלמד מתחיל בלבד. פער זה, אין בו בכדי ללמד על הפרת. אולם להלן ניתן לפער זה משקל לענין "פרישה מהלימודים".
- לא. **לענין השכר עבור ההתמחות.** אכן לכאורה מדובר בשכר גבוה (לפחות באופן יחסי). נציין בהקשר זה, כי בשכירות פועלים אין דין אונאה. וכלשון השו"ע:¹² "השוכר את חבירו לעשות עמו, בין בקרקע בין במטלטלין, אין לו אונאה מפני שהוא כקונה אותו לזמן ועבדים אין בהם אונאה..."¹³
- לב. ועדיין ניתן לטעון ולומר, היות שנפסק בשו"ע:¹⁴ "...בעל הבית שהטעה פועלים ואמר להם: עשו עמי בארבעה כמו ששאר פועלים נשכרים, ונמצאו שנשכרים ביותר... הוי כאילו לא שכרו זה את זה כלל, ונותן להם בפחות שבפועלים".¹⁵ וא"כ היות שמתברר שמחיר השוק ללימוד מנעולנות נמוך משמעותית מהמחיר שדרש התובע אולי הווי כשכירות בטעות. אלא שלא הוכח שהתובע ציין בפני הנתבע בעת ההסכמה ביניהם שהמחיר הנ"ל הוא "מחיר השוק". וא"כ אי אפשר להוכיח כי היתה כאן טעות של הצדדים.
- לג. במיוחד לאור דעתו של התובע, כי לימוד על דרך ההתמחות שווה הרבה יותר ועולה הרבה יותר מלימוד קורס במוסד לימודי.

¹¹ וא"כ אין כאן מקח טעות.

¹² שו"ע חו"מ סימן רכז' סעיף לג'.

¹³ ע' שם בסעיף לו שפוסק המחבר שבקבלן יש דין אונאה. ורע"א (שם) ציין לדעת רמב"ן ורשב"א החולקים וסוברים שגם בקבלן אין דין אונאה.

¹⁴ שו"ע חו"מ סימן שלב סעיף ד'.

¹⁵ ע' שם בתחילת דברי הרמ"א במקרה דומה בו מחוייב בעה"ב לשלם לפועלים כמו לחבריהם. אמנם השיך חולק על הרמ"א. אך רוב הפוסקים הסכימו לדעת הרמ"א – מטעמים שונים – או מחמת שבעה"ב הטעה את הפועלים (סמ"ע), או מחמת שהפועלים שאלו את בעה"ב מה שכרם (ט"ז), או מחמת שבעה"ב הזכיר את המחיר (קצוה"ח), או מחמת שאם בעה"ב הטעה את הפועל, הלה נחשב למוחזק (נתה"מ), או משום שמן הסתם אין הפועל מסכים לעבוד בשכר נמוך מחברו (נתה"מ). אכן דברי הרמ"א אלו פחות נוגעים לנדון דנן.

- לד. אכן לענ"ד בכל מקרה היה הנתבע זכאי להפסיק את לימודיו / התמחותו אצל התובע.
מכמה טעמים:
- לה. א. כך מקובל בכל מוסדות הלימוד. החל מגילאים נמוכים ביותר וכלה במוסדות ישיבתיים / אקדמאים, מקובל שתלמיד רשאי לפרוש מלימודיו. אמנם בד"כ הפסקת לימודים כרוכה בהפסד כספי מסוים (למשל תוספת חדש וכד'), אך בהחלט אפשרית. ויש לראות בה "מנהג מדינה" המחייב בדיני פועלים.¹⁶
- לו. ב. פועל העובד באופן שאינו ראוי – רשאי בעה"ב לחזור בו מהסכם השכירות. וכפי הנפסק בשו"ע:¹⁷ "הנוטע אילנות לבני המדינה, שהפסיד, ויש אומרים דהוא הדין ליחיד (טור), וכן טבח של בני העיר שנבל הבהמות, והמקיז דם שחבל, והסופר שטעה בשטרות, ומלמד תינוקות שפשע בתנוקות ולא למד (אפילו רק יום או יומים), או למד בטעות, וכל כיוצא כאלו, והאומנים שאי אפשר שיחזרו ההפסד שהפסידו, מסלקין אותם בלא התראה, שהם כמותרים ועומדים, עד שישתדלו במלאכתם, הואיל והעמידו אותם הצבור עליהם..." אמנם יש צורך בהתראה. אך במקרה שלפנינו טענות הנתבע עולות בהחלט לכדי התראה.¹⁸
- לז. נעיר עוד, שאמנם לדעת הרמב"ם האפשרות לפטר בלא התראה היא רק בעובד ציבור. אך לדעת הראב"ד אפילו ביחיד. וכתב ב"אבן האזל" שגם לפי רמב"ם אפשר לפטר בלא התראה ואפילו לא התרשל. אך אכמ"ל.
- לח. בהקשר זה בהחלט ניתן להוסיף את "פער הציפיות" שהוזכר לעיל בסעיף ל' כסיבה נוספת למתן אפשרות "הפסקת הלימודים".
- לט. מעתה עלינו לאמוד כמה היה על הנתבע לשלם עבור לימודיו בפועל.
- מ. ראשית נציין כי היות והתובע הסכים להוריד את המחיר ל-18,000 ₪. הרי שזהו המחיר הקובע. לא ניתן לחזור בו מהסכמתו זו באופן חד צדדי.
- מא. הנתבע לא ידע לציין כמה זמן אמורה היתה להמשך ההתמחות. התובע נקב בכמה אפשרויות. שנתיים, שנה, חצי שנה. הנתבע למד בפועל אצל התובע (לאחר ההסכם) הינה לא פחות מחדשיים ולא יותר מ-3 חדשים.
- מב. ע"פ לוח התשלומים המתוכנן, נראה שמשך הלימוד היה אמור להימשך למעלה מחצי שנה. הן על דרך הפשרה, הן מתוך התרשמותנו מדברי הצדדים, והן מתוך הערכה כללית, אנו סבורים שראוי לחשב את עלות הלימוד בהתייחס לתקופת לימודים של שנה שלמה.
- מג. היות והתובע הוא המוחזק בכסף (שכבר שולם), וכן ע"פ התנהלות הצדדים בחדש מרץ 2016, אנו לוקחים בחשבון שהנתבע למד אצל התובע 3 חדשים.

¹⁶ שו"ע חו"מ סימן שלא' סעיף ב'. ועוד רבים. ע' גם חזו"א ב"ק כג' ב'.

¹⁷ שו"ע חו"מ סימן שו' סעיף ח'.

¹⁸ ובפסידא דלא הדד אף אין צריך התראה.

- מד. וא"כ היה על הנתבע לשלם עבור רבע מהסך הכללי. $1/4$ מתוך 18,000 ₪ = 4,500 ₪.
והיות והנתבע שילם סך 6,000 ₪ לתובע, הרי שהיה על התובע להחזיר לנתבע 1,500 ₪.
מה. אלא שהיות והתובע מוחזק בכסף, והיות ויתכן ולמעשה הנתבע כבר למד יותר מאשר רבע מהסך הכללי. ואולי יש לראות בתשלום הראשון מעין מקדמה שאינה חוזרת, אנו סבורים, בשורה התחתונה, שאין חובה על התובע להחזיר את הסך הנ"ל (1,500 ₪). סכום זה יכול גם מחצית מאגרת בית הדין, שנהוג בבית דין זה שהצדדים מתחלקים בה שווה בשווה (כל עוד אין סיבה אחרת).
מו. הערה: התביעה לשכר עבודה, היתה תביעת קיזוז כנוכר לעיל, ולפיכך אין צורך לדון בה.
מז. לאור התנהלות הצדדים, אין מקום לחיוב הוצאות.

החלטות:

1. תביעות הצדדים נדחות.
 2. כל צד ישא בהוצאותיו.
- פסק הדין ניתן היום, יט באלול תשע"ו, 22 בספט' 2016.

והאמת והשלום אהבו

הרב אליעזר שנקולבסקי, אב"ד

הרב דניאל רוזנפלד

הרב ניר ורגון